

Tri. 55. num. 22.

1753 ga 15

17.

DE

TESTAMENTO
NVNCVPATIVO

IN

SCRIPTVRAM REDACTO

P. 287.

PRAESIDE

VIRO ILLVSTRI ET CONSULTISSIMO

D. DANIELE NETTELBLADT

POT. BOR. REGI A CONSILII AVLICIS ET PROFESSORE
IVRIS ORDINARIO

D. IX. APR. M D C C L I I I.

DISPVTABIT

CHRISTIANVS MICHAEL SCHVLER

STEND. MARCH.

HALAE MAGDEBVRGICAE

TYPIS IOANNIS CHRISTIANI HILLIGERI, ACAD. TYPOGR.

INCIPIT
TESTAMENTO
S. BERNARDINI
SCRIPTURARUM REDACTO
D. DANICIE NETIENBLADT
CONSILIARIS
CANTONIS S. BERGII

INCLYTI
TRIBUNALIS MARCHICI REGII
QVOD BEROLINI FLORET
SENATIBVS
TERTIO ET SECVNDO
SPLENDIDISSIMIS

VIRIS
PERILLVSTRI, ILLVSTRI, GENEROSISSIMIS,
EXCELLENTISSIMIS, CONSVLTISSIMIS,
DOCTISSIMIS

DOMINIS
PRAESIDIBVS
ET

CONSILIARIIS
DOMINIS GRATIOSISSIMIS
PATRONIS ET EVERGETIS
SVIS

DEBITA ANIMI VENERATIONE SVMMOPERE COLENDIS

ET

VIRO
ILLVSTRI, GENEROSISSIMO, MAXIMEQVE
STRENO
DOMINO
DOMINO DE LANGERMANN
IN
REGIS PRVSSIAE
EQVITATV
PRAEFECTO VIGILIARVM SVPREMO
DESVLTORIAE LEGIONIS TRIBVNO
DOMINO SVO AC PRINCIPALI
GRATIOSISSIMO

SE
SVAQVE STVDIA
SVMMA CVM ANIMI REVERENTIA
COMMENDAT

TANTORVM NOMINVM

CLIENS SVBMISISSIMVS ET DEVOTISSIMVS
CHRISTIANVS MICHAEL SCHVLER.

DISSERTATIO IVRIDICA
DE
TESTAMENTO NVNCVPA-
TIVO IN SCRIPTVRAM
REDACTO.

CAPVT I.
DE CASIBVS, IN QVIBVS TESTA-
MENTVM PRO NVNCVPATIVO IN SCRIPTV-
RAM REDACTO HABENDVM EST,
VEL NON.

§. I.
Duplici absoluuntur omnia testamenta actu, *Notio test.*
altero quo voluntas ipsa declaratur, *alte-nuncup. in*
ro quo validitas voluntati conciliatur. *script. reda-*
Prior actus iterum duplici expediri potest *cti euolui-*
tur.
modo, nimirum, vel per verba in scripturam redacta,
vel per verba ore prolata. Hinc oritur satis nota te-
stamentorum diuisio in scripta et nuncupatiua, quae
fundata est in *l. 21. pr. ff. qui test. fac. poss. et quem. fiant.* Si
vero testator per verba ore prolata suam declarauit vo-
lunta-

luntatem, vel ea probationis causa scriptura comprehensa existant, vel non. In priori casu testamentum nuncupatum dicitur *in scripturam redactum*; in posteriori vero *simplex*.

Nolo hic inhaerere iis, quae ad prima iurisprudentiae elementa pertinent, hinc silentio praetereo varia, quae de diuisione testamenti in scriptum et nuncupatum moneri possent, remittoque lectorem ad V. C. *Ferd. Aug. HOMMELII* *diff. de scriptura eiusque necessitate in testamento nuncupatio. Lips. 1729.* in qua ex instituto haec testamentorum diuisio est explicata. Quod vero in specie attinet testamentum nuncupatum in scripturam redactum, de quo hic agendum, notandum praeprimis, scripturam ultimam voluntatem testatoris continentem, vel talem esse, per quam testator suam voluntatem declarauit; vel talem, per quam testator voluntatem suam non declarauit, sed continet voluntatem testatoris verbis ore prolatis declaratam, et per consequens tantum probationis causa accedit. Prior scriptura essentiam scripti testamenti constituit: posterior vero non constituit testamenti nuncupatiui essentiam in genere, ad nuncupatiui in scripturam redacti testamenti essentiam vero requiritur. Non itaque toties, quoties voluntas testatoris oretenus nuncupata simul etiam scripta exstat, adest testamentum nuncupatum in scripturam redactum, sed potius non nisi tum, si tantum probationis causa testatoris verba ore prolata, scriptura sunt comprehensa. Ex his abunde patebit, cur in definitione adiecerim determinationem illam: *probationis gratia*, et quae sit inter testamentum scriptum et nuncupatum in scripturam redactum differentia. Videlicet, quae est inter contractum literalem et alium, cui probationis gratia scriptura accedit, differentia: ea etiam est has inter duas testamenti species. Quemadmodum ex scriptura in contractu

tractu litterali nascitur ipse contractus; ita etiam ex scriptura in testamento scripto oritur ipsum testamentum scriptum. Prout vero ex scriptura, quae contractibus aliis accedit, tantum probatio peti potest: ita etiam huic tantum inseruit fini scriptura, quae accedit testamento nuncupatio in scripturam redactio.

§. II.

Si voluntas testatoris verbis ore prolatis declarata est, et De tempore, ea simul probationis gratia scriptura comprehensa exstat, testamento est testamentum nuncupatum in scripturam redactum, ra accedere debeat. sua scriptura illa, dum testator loquitur, conscribatur, siue iam antea testator litteris consignauerit suam voluntatem, siue demum ex post testatoris effata in scripturam redigantur. In omnibus his casibus enim exstat tamen testatoris ore nuncupata vltima voluntas scriptura comprehensa, probationis causa.

§. III.

Idem testamentum simul scriptum et nuncupatum simplex Quatenus testamentum esse potest: non vero simul testamentum scriptum et nuncupatum in scripturam redactum. Nullam enim inuoluit contradictionem, eundem testatorem, eandem voluntatem vltimam non solum per verba in scripturam redacta, sed et per verba ore nuncupata declarare, et in vtroque diuerso actu declarationis, formam in legibus praescriptam obseruare; hinc idem testamentum simul scriptum et nuncupatum esse potest. Ast tamen in hoc casu nuncupatum testamentum simplex esse necesse est, quoniam scriptura, quae hic adest, non probationis causa est conscripta, sed potius talis est, per quam itidem, prout per verba ore prolata, voluntas testatoris est declarata; sicque talis non est, qualis esse debet, si

testamentum nuncupatum pro testamento nuncupatio
in scripturam redacto habendum.

Solent Dd. occasione testamenti coeci ad intermediam speciem inter testamentum nuncupatum et scriptum confugere, quae iis sub nomine *testamenti mixti* venit, veluti BOEHMERVS in *Diss. de testamento non praelecto*, §. 7. TITIVS in *Iure priuato*, Lib. 7, cap. 3. §. 25. alii- que. Quodsi itaque per testamentum mixtum intelligerent testamentum, quod simul scriptum et nuncupatum est, nullus dubitarem hanc testamenti speciem pro vera specie admittere, licet in applicatione ad testamentum coeci dissentirem, prout ex infra dicendis patebit. Ast quum ea testamenta appellent mixta, quae nec proprie scripta, nec proprie nuncupata sunt, sed de utroque saltem participant, nec tamen distincte explicent modum participandi, nescio an hanc speciem admittere possim, et an sit diuersa species a tali testamento, quod simul scriptum et nuncupatum testamentum est. Proprie loquendo non nisi tum testamentum dici potest mixtum ex nuncupatio et scripto, si testator voluntatem suam ex parte per verba in scripturam redacta, ex parte vero per verba ore prolata declarauerit: ast quod haec non sit eorum mens, per se patet. Si vero testamentum mixtum iis est, ut viderur, testamentum scriptum, cuius praelectio est facta, non satis concinna est haec denominatio, cum tale testamentum re vera sit testamentum, quod simul scriptum et nuncupatum est, prout ex infra dicendis patebit. Quodsi tandem pro mixto testamento venditare quis vellet testamentum nuncupatum in scripturam redactum, et prouocare ad *Ord. MAXIMILIANI I. de Notariis. Tit. von Testamenten §. 1.* ubi, postquam de scripto et nuncupatio testamento actum, addit Imperator: *Item, man mag auch noch von einem dritten Geschlecht ein Testament darzu thun, als das gemacht wird von*

von einem der blind ist, Frauen oder Mann, auch durch mündlich aussprechen, aber doch nicht ohne Schrift etc. nec hoc admittere possem. Testamentum nuncupativum enim ideo, quod accedat scriptura, nihil participat de scripto testamento, sed nihilominus nuncupatiui testamenti vim retinet. WENHER *Obs. for. P. 4. Obs. 103.* Videlicet ipsa differentia inter testamentum scriptum et nuncupativum later in diverso modo, quo testator suam voluntatem declarat, non vero in eo, an adsit scripturam comprehendens, vel non. Hinc si testator voluntatem suam per verba ore prolata declaravit, et ea probationis gratia in scripturam redacta est, ideo eius testamentum ex scripto et nuncupatio mixtum appellari nequit. Nec ipse Imperator in modo allegatis verbis dicit, tertiam, quam addit speciem, ex parte scriptum ex parte nuncupativum testamentum esse, sed dicit tantum superesse adhuc testamenti speciem, praeter scriptum & nuncupativum, das gemacht wird durch mündlich aussprechen, aber doch nicht ohne Schrift, et prout hanc speciem proprio nomine quodam non insignit, ita nec definit, an sit intermedia species inter scriptum et nuncupativum testamentum, an vero nuncupatiui sub-species. Quae quum ita sint, potius pro specie testamenti nuncupatiui, quam pro intermedia specie inter scriptum et nuncupativum testamentum, quae mixtum testamentum dici posset, habendum esse censeo testamentum nuncupativum in scripturam redactum cum MENCENIO in *Tract. synopr. ff. L. 28. P. 1. p. 394.* qui testamentum nuncupativum ratione modi probandi diuidit in simplex, et comprehensum instrumento.

§. IV.

Si testator dicit alicui priuatim suum testamentum, qui Quando te- illud eius iussu, calano excipit, eo sine, vt hanc suam volun- stamentum s- tatem scriptura comprehensam vel iudici offerre, vel testibus aa testatore di- sub- Etatum sit

test. nunc. in script. redactum. subscribendum, cum declaratione, eam voluntatem suam continere, exhibere possit, et testator suam intentionem actu exsequitur, testamentum potius scriptum, quam nuncupatum in scripturam redactum testamentum est. Si vero testator coram iudice, vel praesentibus testibus dicat, vel actuario, vel notario, vel alii suum testamentum, nec tamen, postquam in scripturam redactum, illud cum testibus subscribit et subsignat, testamentum est nuncupatum in scripturam redactum. In priori casu enim, iudici vel testibus non per verba ore prolata manifestavit ultimum suum elogium, et manifestatio facta ei, cui dictavit testamentum, non inuoluit actum testandi. In posteriori casu vero haec omnia secus se habent, et adfunt ea, quae testamenti nuncupati in scripturam redacti essentiam constituunt, quoniam praeter verba ore prolata accedit scriptura probationis causa.

Quilibet, vel me non monente, statim videt, in quo sensu hic utar loquutione illa: *dictare testamentum*. In sensu vulgari nimirum, qui satis notus est. Interim notandum, nonnunquam etiam in alio sensu hanc vocem occurrere, veluti in *l. 22. C. de testam.* vbi dictare testamentum dicitur non is, qui testatur, sed is, qui formulam, qua testamenta concipi oportebat, praecipit, et quasi dictabat. vid. LEYSER in *Medit. ad ff. Spec. 375. Med. 13.* Ceterum norandum, me hic tantum definire, in quo casu testamentum, quod a testatore dicitur, pro scripto vel nuncupatio in scripturam redacto habendum sit. An vero, si in primo casu, postquam testamentum dictauerat testator, statim moritur, ut non portuerit testandi actum absoluere, sicque vel iudicem adire, vel testibus exhibere scripturam, ut subscribant, illud nihilominus validum sit, praesertim, si testator esset pater, qui disponit inter liberos, alia quaestio est, in casu il-
 lustris

in scripturam redactio.

Iustri fatis noto nuper ventilata, quae hic non deciden-
denda est.

§. V.

Licet in casu posteriori propositionis praecedentis testator An praecise proprie non dicitur suum testamentum, est tamen adesset inter testatorem eos, qui in actu testandi praesentes sunt, qui, quae palam illud dicere enunciat, proprio motu calamo exciperet, sicque testatoris est requiratur? fata in scripturam redigeret, nihilominus testamentum pro testamento nuncupatio in scripturam redactio habendum esset. Ad id enim, ut testamentum pro nuncupatio in scripturam redactio habendum sit, sufficit, testatorem suam voluntatem per verba ore prolata significasse, et quae palam enunciauit in scripturam probationis causa esse redacta, quod et in hoc casu factum est, licet testator nihil dictauerit, nec eius iussu, quae dixit, sint calamo excepta.

§. VI.

Si testator in scheda quadam consignauit testamentum Quando te- suum vel praecipua eius capita, tumque vel coram iudice, vel stamentum, in praesentia testium ex hac scheda recitat suum ultimum elo- quod testa- gium, ipsam hanc schedulam vero facta recitatione non cassat, tor ex sche- sed potius vel iudici eam tradit, vel testibus declarat ex hac dula recitat, scheda, quam in scriiniis suis asseruare velit, nuncupatam suam pro nunc. in voluntatem posse cognosci, si forsitan obliuiscerentur, quae audiu- script. red. rint, testamentum ita conditum est testamentum nuncupatiuum habendum. in scripturam redactum. Testator enim per verba ore pro- lata suam voluntatem in hoc casu declarauit, et exstat etiam ea probationis causa scriptura comprehensa.

Testatorem testamentum nuncupatiuum memoriter debere recitare, in nulla lege est constitutum. Nec minus praecise requiritur, scripturam aut in recitatione ipsa aut post eam concipi. Nullum itaque est dubium, hunc

hunc casum talem esse, in quo testamentum pro nuncupatio in scripturam redactio habendum. vid. HOMMEL. l. c. §. 17.

§. VII.

An testamento nuncupativum implicitum sit testam. nunc. in script. redactum?

Si testator in casu propositionis antecedentis, ex schedula non recitat ultimum suum elogium, sicque iudici seu testibus non manifestat, quid in ea scriptum sit, sed verbis ad schedulam, quam manu tenet, relatis, ea ultimam suam voluntatem contentam, proferretur, quem voluntatem declarandi modum appellant mysticam voluntatis declarationem, non solum in eo casu, quo nihil praeterea, quam quod schedula illa suam voluntatem ultimam contineat, manifestat; sed et in casu, quo ex parte manifestat ultimam suam voluntatem per verba ore prolata, ex parte vero se remittit ad schedulam, quam alibi recondidit, haec dispositio pro testamento nuncupatio in scripturam redactio haberi nequit. Ad testamentum nuncupativum enim requiritur, testatorem per verba ore prolata suam voluntatem declarasse, et eam simul scriptura probationis causa comprehensam existare. Quum itaque in priori casu prius plane desit, in posteriori casu vero quidem per verba ore prolata ex parte declarata sit ultima voluntas, at tamen eam voluntatis partem, quae declarata est verbis ore prolatis, schedula, ad quam se refert testator, non contineat, in utroque casu testamentum tale pro nuncupatio in scripturam, et vel ex parte redactio, haberi nequit.

Satis nota est Dd. controuersia super quaestione: an testamentum nuncupativum admittat mysticam voluntatis declarationem? Plerique affirmatiue respondent hincque testamentum nuncupativum in implicitum et explicitum diuidunt, veluti IULIUS CLARVS *sententiarum Lib. 3. Q. 4.* DAYHT *de testam. n. 330.* ibique alleg. BAR-TOLVS

TOLVS, BALDVS, CASTRENSIS, TIRAQUELLVS,
 MANTICA, VASQUEZ, MASCARDVS aliique. LAV-
 TERBACH *Coll. theor. pract. L. 23. Tit. 1. §. 74.* BRUN-
 NEMANN *in Comment. ad l. 77. de hered. instit.* BAS-
 TINELLER *Diff. de testam. mysticis. Vitemb. 1732.* Alii
 vero negatiue respondent, veluti FABER *de erroribus*
pragmat. P. 3. Dec. 59. SCHAVMBURG *in Diff. sub ti-*
tulo: singularia de testamento nuncupatiuo capita. Ten.
1732. §. 17. Ex mea quidem sententia hoc certum est,
 schedulam, ad quam se refert testator, non esse scriptu-
 ram testatoris ore nuncupatam dispositionem continen-
 tem, sicque testamentum nuncupatiuum in scripturam
 redactum tale testamentum haud esse. Ast tamen inde
 non sequitur, tale testamentum plane non esse validum,
 quum potius subsistat, vt testamentum nuncupatiuum
 simplex, idque defendo arg. *l. 77. ff. de hered. instit. et*
l. 38. de condit. et demonstrat. Si enim secundum has
 leges testamentum scriptum mysticum validum est, sic-
 que testatori, qui in scriptis testatur, licet, voluntatis
 suae partem per relationem ad schedulam declarare, cur
 non idem licere debeat testatori, qui nuncupatiue testa-
 tur, ego quidem perspicere nequeo. Prout itaque tes-
 tamentum scriptum, vt scriptum valet, secundum dictas
 leges, licet scriptura, per quam testator suam volunta-
 tem declarauit, non omnia quae testator disposuit, con-
 tineat: ita et testamentum nuncupatiuum, vt nuncupa-
 tiuum valet, licet testator per verba ore prolata, non
 omnia quae disposuit manifestauerit. Qui dissentiunt
 probare debent, testamentum tum demum vt nuncupati-
 uum valere posse, si omnia palam nuncupauit testator,
 quod nunquam probabunt. Quamdiu vero hoc non pro-
 batum, inde, quod dici nequeat, palam esse pronuncia-
 ta, quae testator in schedula, ad quam se refert, scripsit,
 non sequitur, testamentum nuncupatiuum non admitte-
 re mysticam voluntatis declarationem.

B

§. VIII.

§. VIII.

Quid subscriptio et subsignatio testatoris et testium, vel testium tantum;

Testamentum nuncupatiuum in scripturam redactum non manet tale; sed potius degenerat in testamentum, quod simul scriptum et nuncupatiuum simplex est, si scriptura testamentum continens testatoris et testium subscriptione et subsignatione confirmatur. Quodsi vero subscriptio et subsignatio tantum a testibus, non vero simul a testatore sit facta, testamentum manet testamentum nuncupatiuum in scripturam redactum. In casu priori enim testamentum incipit per subscriptionem et subsignationem testatoris et testium esse scriptum, quoniam tum adsunt omnia testamenti scripti essentialia. Ast, hoc non obstante, testatorem tamen per verba ore prolata voluntatem suam declarasse, verum manet, licet iam scriptura, in quam haec verba redacta, solius probationis causa concepta scriptura esse desinat, sicque testamentum quidem manet nuncupatiuum, ast non tale, quod in scripturam redactum dici potest. Sed si testes tantum subscripserunt et subsignarunt testamentum, non vero testator, testamentum pro scripto haberi nequit, quum scriptura non degeneret in talem, per quam ipse testator suam voluntatem declarauit, hincque in casu posteriori, testamentum manet, quale erat.

§. IX.

Quid examen testium ad perpetuam rei memoriam;

Testamentum nuncupatiuum simplex degenerat in testamentum nuncupatiuum in scripturam redactum, si, testatore adhuc uiuente, ad instantiam heredis nuncupati vel alius, testes ad perpetuam rei memoriam examinantur, eorumque effata in scripturam rediguntur. Cum enim hoc testium examen ex nulla alia causa fiat, quam ut aliquando per illud probari possit testatoris oretenus exposita voluntas, eo peracto exstat

stat testatoris verbis ore prolatis exposita voluntas scriptura comprehensa, probationis causa.

§. X.

Si testamenti nuncupatiui in scripturam redacti praelectio Quid praelectio fit testatori illud approbanti, praesentibus testibus, ideo illud non etio hic operatur degenerat in testamentum alius speciei. Sed si testamenti scripti rentur? praelectio fit testatori praesentibus testibus, isque illud approbat, testamentum quidem non degenerat in testamentum nuncupatiuum in scripturam redactum, ast tamen praelectio haec efficit, tale testamentum simul scriptum et nuncupatiuum simplex testamentum esse. Licet enim fiat in priori casu praelectio, ideo tamen in saluo manent omnia testamenti nuncupatiui in scripturam redacti essentialia. In posteriori casu vero praelectio testamenti praesentibus testibus testatori, illud approbanti, facta, efficit quidem testamentum simul fieri nuncupatiuum, quum haec testatoris approbatio involuat verbis ore prolatis factam declarationem suae voluntatis, ast tamen in nuncupatiuum in scripturam redactum ideo non degenerat, quoniam hic deest scriptura, quae probationis causa accedit, quum scriptura, quae adest, sit et maneat post praelectionem scriptura ipsum scriptum testamentum constituens.

Perinde omnino est, siue testator antea coram testibus voluntatem suam oretenus ipse declaret: siue post praelectionem conceptae in scriptis voluntatis ex scriptura, factam praelectionem approbet. BOEHMER in Diss. de testamento non praelecto, §. 6. in fine. Dubium itaque non est, ita factam praelectionem efficere testamentum scriptum simul pro nuncupatiuo habendum esse. Quodsi vero testamentum scriptum vitiosum, ob factam praelectionem subsistat ut nuncupatiuum, itidem tamen illud

non ut nuncupatio in scripturam redactum, sed ut nuncupatio simplex subsistere, vel inde patet, quoniam nec in hoc casu scriptura talis est, in quam probationis gratia oretenus exposita voluntas redacta. Sunt quidem qui putant, tale testamentum, licet accedat praelectio, inualidum esse, aut minimum tum demum valere posse, si clausula codicillaris, aut alia similis, veluti: *sollte dieser mein letzter Wille nicht gelten als ein schriftlich Testament, so will ich doch, dasz er als ein mündlich und ausgesprochen Testament bestehe*: accedat. vid. HOMMEL in *Diss. de scriptura eiusque necessitate in testamento nuncupatio §. 27. seqq.* MENOCHIVS de *praesumptionibus Lib. 4. Praef. 2. n. 16. seqq.* At, quum, qui in scriptis testari voluit, ideo nondum renunciauit iuri suo nuncupatioe testandi, et facta praelectione adsunt testamenti nuncupatioe requisita, contrarium recte defendunt HOMMEL et MENOCHIVS *ll. cc.* aliique ab iis iam excitati, quibus LEYSERVM in *Medit. ad ff. Spec. 353. Med. 7.* adiungo.

§. XI.

De testamento coeci.

Testamentum extraiudiciale coeci semper et in omni casu est species testamenti nuncupatioe in scripturam redacti. Coecus enim secundum famosam *l. 8. C. qui test. facere poss. vel non*, extraiudicialiter tantum duplici modo testari potest, vel ita, ut verbis ore prolatis voluntatem suam exponat, quo casu eam in praesentia testium in scripturam redigi, ad testamenti validitatem, secundum dictam *l. 8. C.* requiritur: vel ita, ut voluntatem suam ultimam alii, cui velit, ut ait Imperator, scribendam credat, quae tum in eius et testium praesentia praelegenda et ab eo approbanda est. Prout vero in primo casu testamentum coeci esse testamentum nuncupatioe in scripturam redactum, per se patet:

pater: ita et idem obrinet in casu secundo. Licet enim coecus alicui ante actum testandi, voluntatem suam scribendam credat, dici tamen nequit, per hanc ipsam scripturam coecum, licet postea producat et testium subscriptio et subsignatio sequatur, voluntatem suam declarasse, quoniam legere non potest eam, sicque in eo magna differentia sit, inter eos, qui oculorum usum habent, et coecos, quod priores quidem per ipsam scripturam etiam ab aliis scriptam, non vero posteriores voluntatem suam declarare possint. Quae quum ita sint, testator coecus in casu secundo, tum demum voluntatem suam declarat, si in praesentia testium huius scripturae praelectione facta, declarat ex animi sui, quae lecta sunt, disposuisse sententia. Haec declaratio voluntatis itaque quum inuoluet testamentum nuncupativum, et in hoc casu, testamentum coeci est nuncupativum, aut tale, quod in scripturam redactum: quoniam hic adest scriptura voluntatem coeci continens, quae (per demonstrata) scriptum testamentum non constituit, sicque non nisi probationis causa accedit. Semper itaque et in omni casu testamentum coeci extrajudiciale est testamentum nuncupativum in scripturam redactum.

Solet controuerti inter Dd. an testamentum coeci sit pro nuncupatio habendum, nec ne? Plerique defendunt esse illud testamentum ex scripto et nuncupatio mixtum, veluti *TITIVS in Iure priuato, L. 7. Cap. 3. §. 25.* BOEHMER *de testam. non praelecto, §. 6.* aliique. Sunt et qui plane negant esse testamentum nuncupativum. Posterior sententia vero quum manifesto absurda sit, prior tantum responsionem meretur. Qui eam defendunt, ita subducunt suas rationes. Omnia aiunt adesse testamenti scripti requisita, quum notarius vel testis octauus testa-

mentum loco testatoris subscribat et subsignet, idemque faciant reliqui septem testes. Recitationem seu praelectionem vero coram testibus faciendam indicare, hoc testamentum simul participare de testamento nuncupatio. At, scripturam adesse voluntatem testatoris continentem, eamque subscriptam et subsignatam esse, non sufficit ad testamentum scriptum, sed et praeterea requiritur, testatorem, mediante ea, suam voluntatem declarasse, quod de coeco dici nequit. Immo, si admitti posset, coecum per scripturam subscriptam et subsignatam declarasse suam voluntatem, quum praeterea etiam per approbationem post factam praelectionem viva voce declarauerit suam voluntatem, non pro mixto ex scripto et nuncupatio, sed potius pro testamento, quod scriptum et nuncupatio simul est, habendum esset coeci testamentum. Ex mea itaque sententia recte *LYDOVICI in Doctr. ff. Lib. 28. Tit. 1. §. 13.* negat, coecum in scriptis restari posse, et nuncupatioe id eum facere debere contendit. Et sane iniurius est *LEYSERVS* in *LYDOVICI*, quando in *Medit. ad ff. Spec. 353. Med. 1. et 2.* scribit, eum priora verba *l. 8. C. qui testam. fac. possunt, vel non*, tantum lustrasse contentum, reliqua legere neglexisse. Quis vnquam sibi persuadere potest, talem virum, qualis *LYDOVICI* fuit, tam famosam legem, qualis est dicta lex, non totam legisse? Legit omnino eam, vt *LEYSERVS*, totam, at et recte intellexit eam, quum *LEYSERVS* non recte intellexerit. Ipsa enim verba in hoc textu obuia: *at cum humana fragilitas etc.* iam euincunt, Imperatorem hic non loqui de tali scriptura, quae testamentum scriptum constituit. Licet vero certo certius persuasum mihi habeam, testamentum coeci nunquam scriptum testamentum esse posse, tamen, ne quid dissimulem, non possum non, quin moneam, de eo dubitari posse, an semper sit nuncupatio testamento in scripturam redactum. Licet enim, stante communi
opi-

opinionem, in casu, quo coecus oretenus ipse exponit suam voluntatem, eam in scripturam redigi secundum *l. s. C.* necesse esse, nullum superfit dubium, et ego hic a communi hac opinione recedere nolim, eam tamen variis dubiis obnoxiam esse, negare nequeo. Exponam ea paucis, et lectori diiudicandum relinquo, quatenus attentionem mereantur. Verba *l. s. C. qui test. fac. possunt* ad quorum sensum hic redeunt omnia, sunt haec: *quibus omnibus ordine peroratis vno eodemque loco et tempore, sed et tabularii manu conscriptis sub obtutu septem testium, et eorundem testium manu subscriptis, debinc consignatis tam ab ipsis testibus, quam a tabulario, plenum obtinebit robur testantis arbitrium.* Loquitur hic Imperator IUSTINVS de testamento coeci, et determinat formam huius testamenti. Licet vero, postquam in antecedentibus verbis reliqua formalia hic obseruanda recensuerat, addat verba modo excitata, et in iis constituere videatur, nuncupationem testatoris manu tabularii conscribi oportere, tumque subscriptionem et subsignationem accedere debere: non omni tamen caret dubio, hanc esse veram Imperatoris mentem. Rationes, quae me mouent ad ita sentiendum, sunt haec: 1) nulla potest allegari ratio, cur, quum visu non destituti hominis nuncupatiuum testamentum valeat sine scriptura, idem illud de coeci nuncupatiuo testamento valere non debeat. Voluntas coeci enim, si palam nuncupata est, aequae certa est sine scriptura, ac eius, qui coecus non est. 2) Ex ipso contextu totius legis hoc probari posse videtur. Imperator in verbis antecedentibus recenset sigillatim et punctatim singula momenta, ad quae in coeci testamento respiciendum est, in quibus de scriptura nec vola nec vestigium occurrit. Postquam vero determinauerat, quae ad validitatem testamenti coeci requiruntur, addit verba excitata, et in iis omnino scripturae facit mentionem. Ast quaeritur, quomodo? An ita, vt scriptu-

scriptura sit nouum requisitum? An vero ita, quod fieri possit in scripturam redigi testamentum nuncupatiuum coeci, et hoc fieri omnino consultum sit? Ego posterius defendo, ideo, quoniam iam recensitis et enumeratis necessariis requisitis, quae de scriptura in textu nostro obueniunt, adiciuntur demum, ut tale quid, quod efficere possit, ut *plenum obtineat robur testantis arbitrium*, quae verba indicare videntur, sine scriptura quidem subsistere posse testamentum coeci nuncupatiuum, alitamen, ut plenum obtineat robur hoc testamentum, scripturam accedere debere. 3) Si etiam secundum hanc *IUSTINI* constitutionem in *l. 8. C. qui test. facere poss.* obuiam scriptura ad testamenti coeci essentiam pertineret, seu, ut loquitur *HUBERVS* in *Pract. ad ff. Tit. de fide instrum. §. 28.* et *Digress. P. II. L. II. C. XX.* eius accidens inseparabile esset, tamen per *l. 24. C. de testam.* et praesertim *l. 26. cod.* esset mutata; quum, si *IUSTINVS* praecepisset coeci testamentum nuncupatiuum necessario esse in scripturam redigendum, hoc omnino ad formales observationes pertineret, quas in dicta *l. 26. C. de testam.* amputauit *IUSTINIANVS*. Licet vero haec lex sit generalis, et per generales leges ius speciale et singulare mutatum non censeri *arg. l. 26. ff. de LL.* cantet schola, haec tamen regula tantum in dubio obrinet, hic vero mutatio est manifesta. 4) Adde tandem et hoc, quod, licet *Ord. MAXIMILIANI I. de Notariis Tit. von Testamenten, §. 9.* de testamento coeci concepta, iisdem fere verbis repetat *d. l. 8. C.* tamen verba, quae agunt de redactione in scripturam supra excitata, non sint repetita, sed potius plane omissa, quod miror omnino. Videtur itaque, licet secundum ius Romanum necesse esset, scripturam accedere, si testator coecus absque omni scripturae subsidio ultimam suam voluntatem palam edixit, in Germania tamen id praecise non requiri. Sed prout dixi, dubia haec mihi enata

enata tantum proferre volui, a communi sententia vero ideo recedere nondum audeo.

§. XII.

Testamenta extraiudicialia τῶν ἀναλφαβητῶν seu eorum, De testamentis qui nec scribere nec legere, vel, quod sufficit, ab aliis scripta le- tis ἀναλφαβητῶν non possunt, semper et in omni casu sunt testamenta nuncupatiua in scripturam redacta. Quicquid enim valet de testamento coeci, valet etiam de testamentis ἀναλφαβητῶν.

Principium ad quod hic prouoco, quodque allegasse sufficit, ad euincendam propositionis veritatem, ad axiomata quidem referri nequit, est tamen sine ulteriori demonstratione eo hic vtor. Quamuis enim olim a multis contrarium sit defensum, nescio tamen an is, qui hodie, postquam BOEHMERVS in *Diff. de testamento non practico §. 10. seqq.* luculenter satis veritatem eius euicit, de eo serio dubitare vellet, mereatur responcionem. Nolo itaque hic repetere ab aliis iam centies dicta, et demonstrare, quae ab aliis iam demonstrata sunt.

§. XIII.

Testamentum iudiciale nuncupatiuum, licet vix subsistat, De testamento nisi in scripturam redigatur, illud tamen semper et in omni casu mento iudiciale nuncupatiuum in scripturam redactum esse, defendi ciali nuncupatiuo. Nulla enim exstat lex, quae testamentum iudiciale nuncupatiuum praecise in scripturam redigendum esse praecipit. Quod vero attinet actus naturam, licet ex ea sequatur, vix aliter de voluntate testatoris post mortem constare posse, quam per registraturam iudicalem, quum iudex tot testatorum voluntates oretenus expositas memoria comprehendere nequeat: ex ea tamen plane impossibile esse aliter, quam per registraturam, de ea constare posse, probari nequit.

C

Pro-

Prouocat quidem BERLICHIVS P. 1. Dec. 85. n. 12. qui contrarium defendit, ad l. 19. C. de testam. dum ait: quod autem eiusmodi testamentum coram iudice et eius assessoribus factum de necessitate per actuarium publicum in scripturam redigi et ad acta referri debeat, nec aliter quam per publicam scripturam probari possit, experientia testatur per l. 19. C. de testamentis. At secundum l. 19. C. de testam. ad quam prouocat BERLICHIVS, sufficit vltimae voluntatis publicatio coram actis facta, hinc scripturam necessariam esse, in dicta lege non est sancitum. Conf. STRYK. de Caut. Testam. cap. 7. §. 10.

§. XIV.

Ex dictis di-
uiso quae-
dam test.
nunc. in
script. reda-
cti deduci-
tur.

Hi sunt casus, si non omnes, tamen praecipui, in quibus quaestio moueri potest, an testamentum pro nuncupatio in scripturam redacto habendum sit, vel non? Et cum ex iis, quae §. 11. et 12. dicta sunt, pateat, dari testamenta nuncupatiua, quae sine scriptura non subsistunt, nec tamen omnia testamenta nuncupatiua in scripturam redacta talia sunt; non possum non, quin admiram diuisionem testamenti nuncupatiui in scripturam redacti, in tale, cui scriptura accedit ex iuris necessitate, et tale cui, licet accedat scriptura, ex iuris necessitate tamen non accedit ea. Ad primam classem pertinent testamenta coecorum et ἀναλφαβητῶν. Reliqua vero ad secundam classem referri debent. Quod haec diuisio, seu, si mauis, distinctio vsu practico non sit destituta, ex sequentibus patebit.

CAPVT

CAPVT II.

DE REQUISITIS AD VALIDITATEM
TESTAMENTI NUNCUPATIVI IN SCRIPTV-
RAM REDACTI NECESSARIIS.

§. XV.

Quum in testamento nuncupatio in scripturam redacto *Thema hu-*
a se inuicem diuersa sint, ipsa dispositio testatoris *ius capitis*
nuncupatiue facta, et scriptura quae illam dispositionem *determina-*
continet; ante omnia hic monendum est, alia esse requi-
cita ad validitatem ipsius dispositionis, alia ad validitatem
scripturae, quae consistit in vi probandi eius, necessa-
ria. Coniunctim tamen in hoc capite, tam ipsius dispo-
sitionis, quam etiam scripturae validitas explicari
potest.

§. XVI.

Si testamentum nuncupatiuum in scripturam redactum tale De validita-
est, cui non ex iuris necessitate accedit scriptura, toties ipsa dispo-
silio va ida est, quoties adsunt requisita ad validitatem testamen-
ti nuncupatiui in genere necessaria. In hoc casu enim scri-
ptura plane abesse potest. At enim vero, id quod plane *non ex iuris*
ab actu abesse potest, si vitiose adest, non vitiat actum. *necessitate in*
scripturam

§. XVII.

Hinc fluit:

1) Testamentum nuncupatiuum in scripturam quidem, est tamen in specie in
non ex iuris necessitate, redactum, quoad ipsam dispositionem va-
lere, siue illud scribens sit persona publica, veluti notarius, siue *bus.*
non; siue scriptura ipsa sit vitiosa, siue non; modo adsint re-
quisita ad validitatem testamenti nuncupatiui in genere neces-
saria.

Pone itaque notarium in instrumento super testamento nuncupatio confecto, loci, ubi testamentum ore prolatum, nullam fecisse mentionem, nihilominus tamen valet testamentum, ut recte iudicarunt Icti Francofurtenses apud STRYKIVM *de Caut. Testam. Cap. 15. §. 46.*

II) Testamentum tale de quo modo dictum validum esse, licet non sit facta praelectio, ut et, siue scriptura sit subscripta et subsignata a testibus, siue non.

Obstare videtur *Ord. MAXIMIL. de Not. Tit. von Testamenten, §. 5.* ibi: Weiter so ist auch in einem ieden Testament, ob es gleich nuncupatum als ohne Schrift gemacht wäre, nöthig, daß alle Handlung, so zu solches Testaments Aufrichtung ergangen, aufgeschrieven wären, von dem Testirer und Zeugen, ehe sie dann von einander scheiden, vorgelesen werden, vbi verbum: nöthig praelectionem necessariam esse, euincere videtur. Dissentunt ideo inter sese Dd. aliique, veluti MANZIUS *de Testam. valid. Tit. 4. Quaest. 8. BESOLDVS P. 3. Conf. 126. num. 4.* praelectionem necessariam esse defendunt; alii vero, veluti WERNHER *Obs. For. P. 10. Obs. 318.* CARP. *P. 3. Conf. 3. Def. 35.* negant eam necessariam esse. Licet vero ex verbis textus satis pateat, praelectionem esse necessariam, Imperator tamen non determinat, ad quem effectum praelectio necessaria sit, an ad eum, ut ipsum testamentum subsistat, an vero ad eum tantum, ut scriptura testamentum nuncupatum continens vim probandi accipiat. Posterius veritati consentaneum esse defendo, quum nulla solida allegari possit ratio, cur etiam ad illum effectum, ut ipsa dispositio subsistat, praelectione opus sit. Et ipsa ratio, ob quam dissentientes contrarium defendunt, quoniam nimirum, si testamentum ab aliquo tertio, qui testamentum non scripsit, praelegi non deberet, in scribentis arbitrio esset scribere quicquid velit, tantum euincit ad eum effectum praelectione opus esse, ut scriptura ipsa probet.

III)

III) Testamentum nuncupatiuum iudiciale, quoad ipsam dispositionem valere, licet registratura, quae accessit, sit quam maxime vitiosa, si ex personarum iudicialium depositionibus de voluntate testatoris constat.

Recte proinde teste SCHAVMEVRGO in *diff. cit. §. XIX.* Icti Ienenles testamentum nuncupatiuum coram deputatis a iudice domi confectum, et in scripturam, tam infelici tamen successu, redactum, ut bina protocolla, quae in medium proferebantur, quam maxime ab inuicem distarent, aliamque voluntatem, vno tempore ore prolatam, loquerentur, quum tamen ex iuratis eorum, qui ad actum ipsum delegati fuerant, dispositionibus, vna solum eaque constans defuncti voluntas eluceret, pro valido declararunt.

§. XVIII.

Vt scriptura testamentum nuncupatiuum, cui scriptura non De validitate ex iuris necessitate accedit, continens, pro valida, id est, ut scripturandi praedita, haberi possit, varia requiruntur. Differae, si testantur, prout scriptura ista, vel est scriptura ante actum testamentum non ex di, memoriae testatoris subleuandae caussa, conscripta, vel iuris necessitate in scriptura ex testium depositione, vno testatore ad perpetuam rei memoriam post testandi actum facta, enata: ita ut, in primo casu scriptura tum denum probet, si constat scripturam, quae profertur, esse illam ipsam, ex qua testator suam ultimam voluntatem recitauit: in secundo casu tum denum, si a) quando registratura iudicialis est, ea munita est omnibus iis, quae formam scripturae publicae efficiunt; b) quando instrumentum notarii est, praelectio nuncupatae voluntatis facta in actu testandi testatori et testibus, et adfunt requisita ad validum instrumentum notarii necessaria; c) quando vero a persona priuata concepta est, testium iurata depositio accessit: in casu tertio autem scriptura per se probet sine alio

alio quodam adminiculo. In casu primo enim, nisi adfit dictum requisitum, certitudo manifesto deest, cum facile similis scheda posset corrumpi et falsari. In secundo casu vero, quando scriptura est registratura iudicialis, quum eam, si debitis requisitis instructa, fidem facere per se pateat, nihil praeterea requiritur quidem: at quando scriptura instrumentum notarii est, prout illud legitimum esse debere, itidem per se patet, ita praeterea in hoc casu praelectionem nuncupatae a testatore voluntatis factam esse exigit *Ord. MAXIMILIANI de Notariis. Tit. von Testamenten, §. 5.* Quando vero scriptura priuata est, quum illa per se non prober, accedat necesse est, ut vim probandi accipiat, iurata testium depositio, quae, si adest, efficit, instrumentum vim publici instrumenti accipere, sicque probare. Tandem in casu tertio scripturam per se probare, inde patet, quod testium testimonio publicato, scriptura haec pro instrumento publico habeatur.

Prout in ipsa determinatione et demonstratione huius propositionis tres casus a se inuicem sunt distincti: ita et in eius illustratione, hi casus iterum a se inuicem sunt distinguendi. Quod itaque attinet primum casum, ut identitatis schedulae, quae profertur, cum ea, quam testator in actu testandi ad manus habuit, probatio fieri possit, in ipso testandi actu, eadem cautela, mutatis mutandis, sunt adhibendae, quas Dd. commendare solent in testamento implicito, veluti: ut testator a tergo huius scripturae per notarium scribi faciat testes, annum et diem; vel, quod consultius est, ut testes ipsimet se subscribant, et sua sigilla apponant, ac testentur sua subscriptione, testatorem dixisse, ea scriptura contineri suam ultimam voluntatem, quam oretenus exposuit. Quod casum secundum attinet, praelectionem tum quidem, si
scriptu-

scriptura instrumentum notarii est, sicque testamentum extrajudicialiter conditum, adhibito eo sine notario, ut super actu testandi instrumentum conficiat, ad validitatem scripturae requiro, aut, si alia scriptura est, non. Nam praelectionem lex, ad quam in ipsa demonstratione prouoco, tantum iniungit notario. Testium subscriptionis et subsignationis vero nullam feci mentionem, quum, prout, si scriptura est registratura iudicialis, seu instrumentum notarii, accedere non possit: ita, si scriptura est priuata, ea, licet praeuia praelectione facta sit, tamen vim plene probandi non operetur, nisi accedat iurata testium depositio. Quod tandem attinet tertium casum, hoc vnicum illustrationis causa monendum, me supponere examen testium, viuo adhuc testatore, aut tamen post actum testandi, factum esse. Hinc patet scripturam, quae ex hoc examine oritur, differre a scriptura, quae continet iurata testium depositionem, quae scripturae priuatae testamentum nuncupatiuum continenti, vim probandi dat, si in casu secundo scriptura testamentum nuncupatiuum continens, in ipso actu testandi concepta, priuata scriptura est. Ceterum, postquam haec de validitate testamenti nuncupatiui, cui scriptura quidem, aut non ex iuris necessitate, accedit, actum, iam etiam de altera specie agendum erit.

§. XIX.

Si testamentum nuncupatiuum in scripturam redactum tale De validitate est, cui ex iuris necessitate accedit scriptura, plura ad validitatem ipsius dispositionis requiruntur, quam ea, quae ad validitatem testamenti nuncupatiui in genere sufficiunt. Nimirum, prout ipsa scriptura tum ad validitatem necessaria est, ita et eam talem esse, qualem esse leges requirunt, necesse est. Id quod per se patet.

§. XX.

redactum in genere;

§. XX.

Hinc fluit:

- in specie in casibus quibusdam particularibus, quoad extraiudicialia;*
- I) *ad sollemnis testamenti nuncupatiui extraiudicialis coeci validitatem requiri, quod attinet scripturam, in hoc testamento illam adesse, siue sit in actu testandi ex ore testatoris excepta, siue ab eo oblata; et praeterea praelectionem et subscriptionem cum subnotatione tam septem testium, quam etiam notarii, seu octavi testis, loco testatoris, accedere. l. 8. C. qui testam. fac. poss. vel non.*
- II) *Idem valere de litterarum imperiti testamento nuncupatio extraiudiciali sollemi. arg. d. l. 8. C.*

Quod secundum *d. l. 8. C.* in casu, quo testator qui coecus est, ob alio scriptam dispositionem offert testibus, praelectio absolute necessaria sit, omni plane caret dubio, quum adsint expressa legis verba. An vero, et in eo casu, quo talem scripturam non offert, praelectio absolute necessaria sit, extra omnem dubitationis aleam non est positum; quum desint expressa legis verba. Lex enim expressis verbis in hoc casu tantum praecipit in scripturam redactionem et subscriptionem. Ast, quum nullum speciale haberet usum, in hoc casu in scripturam redigi testamentum, nisi praelectio sequeretur, communis opinio, et in eo praelectionem necessariam esse, defendi potest.

§. XXI.

- quoad iudicialia testamenta.*
- Si coecus vel litterarum imperitus nuncupatiue iudicialiter testatur, quando voluntatem suam sine scripturae ope ore tenus recitat coram iudice, eam in scripturam redigi et praelectionem fieri, ad validitatem ipsius dispositionis absolute non requiritur. Ast, si offert scripturam iam ante conceptam ab alio, tum quidem, si huius scripturae praelectio iam ante coram notario et testibus legitime facta, praelectio itidem absolute necessaria non est; in casu opposito vero eam fieri necesse est. Deest lex positiva expref*

expresse determinans, in quibus casibus tum, si coecus vel litterarum imperitus nuncupatiue iudicialiter testatur, in scripruram redactio et praelectio in iudicio fieri debeant. Hinc tum demum, si aliter de testatoris voluntate constare nequit, aut vtrumque, aut vnum eorum adesse, necesse est. At enim vero, in primo casu propositionis sine scriptura et praelectione certa esse potest testatoris voluntas, et idem valet in secundo casu quoad praelectionem, si iam antea, dicto modo, praelectio facta est, aut hac cessante, non idem valet. Coecus et litterarum imperitus enim nescit, quid contineat scriptura, quam offert, sine facta praelectione; hincque, si non ante legitime facta, in iudicio demum est facienda.

De quaestione hic decisa conferri merentur WERNHER *Obs. for. P. 4. Obs. 64. in suppl. STRYK de Caut. Testam. Cap. 13. §. 21. BOEHMER de testamento non praelecto §. 45. seqq.* licet non omnino consentiant.

§. XXII.

Ad scripturae, in quam testamentum nuncupatum ex De scripturae iuris necessitate redactum, validitatem, sicque vim probandi, si testatoris est solenne extraiudiciale testamentum, praeter requisita ad tate, quae validitatem ipsius dispositionis necessaria, adhuc requiritur, accedere test. nunc. in publicationem. Si vero testamentum est iudiciale testamentum, alia script. ex in-requisita adesse non est necesse. Licet enim positis his requisitis, si testamentum est solenne testamentum extra iudicium ^{ris necessitate redactum} conditum, scriprura testamentum continens a septem testibus, et notario, vel eius loco, octavo teste post prae-^{continet.} viam praelectionem sit subscripta et subsignata: tamen, quum priuata scriptura sit, sine publicatione vim probandi non habet, qua facta, pro publico instrumento habetur, sicque vim probandi accipit. Quando vero testa-

D

mentum

mentum iudiciale testamentum est, positis his requisitis scriptura illud continens vel registratura iudicialis est, vel per instrumentum notarii seu registraturam iudicalem scriptura haec priuatim concepta iam confirmata est, hincque semper vim probandi iam habet.

§. XXIII.

*An testam.
nunc. in
script. reda-
tum vali-
dum maneat,
si scriptura
a testatore
cassata.*

Testamentum nuncupatiuum in scripturam redactum validum non manet, si scripturae testamentum continentis cancellatio, incisio vel inductio ab ipso testatore consulto facta, etiamsi priuatim, nullis adhibitis testibus, sit facta. Prout haec propositio in casu, quo testamentum nuncupatiuum in scripturam redactum tale est, cui ex iuris necessitate scriptura accedit, omni dubio caret: ita etiam in casu, quo tale non est, veritas eius inde patet, quod testator, dum in scripturam redigi voluit suam dispositionem oretenus factam probationis causa, satis declarauerit, se velle voluntatem suam ex hoc instrumento esse probandam, nec vnice confidere testimonio testium, quibus manifestauit suam voluntatem. Si itaque hoc instrumentum ex post cassat consulto, sicque tollit probandi medium, licet aliud supersit, tamen ex nulla alia causa hoc facere potuit, quam ex ea, quod noluerit amplius subsistere suam vltimam voluntatem oretenus declaratam.

Et hic iterum ex parte consentiunt, ex parte dissentiunt Dd., vt solent, expressa lege deficiente. Consentiunt MANTICA *de coniect. vlt. volunt. l. 12. c. 1. n. 31.* GRASS *recept. sent. §. testam. qu. 85. n. 2.* BACHOV *ad TREVTL. v. 2. Disp. 10. Th. 7. Lit. b. VINNIUS ad §. 2. I. quib. mod. test. infirmantur. num. 3.* Dissentiunt PECK *de testam. coniug. l. 1. c. 46. in fin.* COLER. *P. 2. Dec. 250. n. 6.* BRVNEMANN *ad l. 30. C. de testam. verb. an idem valeat in nuncupatio.*

CAP.

CAP. III.
DE SINGVLARIBVS EFFECTIBVS TE-
STAMENTI NVNCVPATIVI IN SCRIPTV-
RAM REDACTI.

§. XXIV.

Quum testamentum nuncupatiuum in scripturam redactum sit species quaedam testamenti nuncupatiui, praeter effectus testamentis nuncupatiuis communes, hic non repetendos, quidam, qui ita proprii sunt testamento nuncupatiuo in scripturam redactō, vt testamentum nuncupatiuum, tum demum, si in scripturam redactum, eos producat, quos singulares appello. De his itaque, quum non plane desint, licet sint pauci, in hoc capite ex instituto agendum erit.

§. XXV.

Singularis 1) effectus testamenti nuncupatiui in scripturam redacti est, quod ultima voluntas ita nuncupata, triplici modo probari possit, et quidem 1) per testium iurata depositionem, de iis quae ex ore testatoris audierunt; 2) per scripturam, quae quoad testamentum nuncupatiuum continet; 3) per aliorum testium iurata depositionem, qui instrumentum viderint, legerint, et bene perceperint, si instrumentum amissum et testes mortui fuerint, excepto casu, de quo §. 9. dictum, in quo non nisi duplex probandi modus, nimirum secundus et tertius, locum habet. Quod si vero oriretur collisio probationum, semper testium fides superat fidem scripturae. Prout per se patet in regula, dictum triplicem probandi modum locum habere, ita casum §. 9. excipiendum esse, et in eo primum probandi modum locum habere non posse, inde elucescit, quod, si

testes ad perpetuam rei memoriam sunt examinati, scriptura, in quam testamentum redactum, iam contineat iuratum testium depositionem de eo, quod ex ore testatoris audiuerunt. Quod vero in collisione probationis testium fides superet scripturae fidem, inde patet, quod quicquid scriptum est, se referat ad ea, quae ore prius protulit testator, sicque fidem diutius habere nequeat scriptum super ore prolata voluntate testimonium, quam de alia voluntate non potest contrarium proferri testimonium.

Quod attinet primum et tertium probandi modum, duorum testium testimonium omnino sufficit, quum, licet solemnitatis gratia septem testes adesse debeant, duo tamen sufficiant ad probationem. *CARPZOV. P. 3. C. 3. Def. 4.* Ceterum, quoad collisionem probationum, notandum est, illam locum habere non posse, nisi quoad primum et secundum probandi modum inter se, aut etiam quoad tertium et primum inter se. Quoad tertium et secundum probandi modum inter se vero collisionem oriri, impossibile est, quoniam, si secundus locum habet, exstat scriptura, tertius vero supponit eam esse amissam. In utroque collisionis casu possibili vero, testium fides superat fidem scripturae, prout ex demonstratione, quae generalis est, patet. Si itaque primus et secundus probandi modus colliduntur inter se, primus vincit; qui et tum vincit, si cum tertio colliditur. Testes enim in tertio probandi modo non sunt testamentarii testes, sicque non deponunt de voluntate oretentis sibi exposita, sed de scripturae, quae non amplius exstat, contentis. Sicut vero scripturae ipsius, si exstaret, fides non vinceret fidem testium testamentariorum; ita multo minus testium, qui de eius contentis deponunt, fides superat fidem testium testamentariorum. Conf.

Conf. SCHAYMBVRG. *diff. cit. §. 20.* RICHTER P. 1.
Dec. 32. n. 22. MENOCHIUS *de arbitrariis iudicum qua-*
sionibus L. 2. Caf. 105. n. 31.

§. XXVI.

Singularis II) testamenti nuncupatiui in scripturam re-
ducti effectus est, quod locum habeat remedium l. fin. C. de diu. l. fin. C.
Edicto D. Hadriani toll. siue scriptura testamentum nuncupa-
de Edicto
tium continens sit publica, siue sit priuata, modo vi proban-
D. Hadriani
di iam sit instructa, et ex ea nullum vitium visibile appareat. tollendo;

Quoties heres testamentarius iudici offert testamen-
 tum, quod in prima figura sine omni vituperatione ap-
 pareat, hoc est, vt practici loquuntur, vitio visibili est
 destitutum, toties locum habet per *l. fin. C. de Edict. D.*
Hadr. toll. remedium huius legis. Licet itaque conce-
 derem, IVSTINIANVM hic loqui tantum de testamento
 scripto, ratio huius legis tamen nulla alia esse potest,
 quam haec, quod, si non adest vitium visibile, for-
 tissima adsit praesumptio, ad heredem in testamento
 scripto institutum potius, quam ad heredem ab intesta-
 to pertinere hereditatem. Ast haec ratio locum habet
 itidem, si, licet testamentum non sit scriptum, tale ta-
 men nuncupatiuum testamentum est, quod in scriptu-
 ram redactum est, modo scriptura hoc testamentum
 nuncupatiuum continens talis sit, quae iam vi pro-
 bandi est instructa, et ex ea nullum vitium visibile ap-
 pareat, ita vt tum perinde sit, siue sit publica, siue pri-
 uata. Vbi vero eadem est legis ratio, ibi etiam eandem
 locum habere legis dispositionem, noto notius est.

In controuersia satis nota de applicatione remedii *l. fin.*
C. de Edicto D. Hadriani toll. ad testamenta nuncupatiua
 in scripturam redacta, omnia eo redeunt: qualis esse de-

beat scriptura, vt hoc remedium locum habere possit. Alii applicationem admittunt, si scriptura est publica, non vero si est priuata; alii vero et scripturam priuatam non plane reiiciunt. Varias et diuersas sententias legere qui cupit, adeat STRYKIVM *de inuestigandis actionibus Sect. 2. Membr. 2. §. 1.* LYNCKERVM in monitis ad hunc locum. BOEHMERVM *de actionibus S. 2. Cap. 3. §. 6.* ab iisque allegatos MENOCHIVM, CARPZOVIUM, RICHTERVM. Tetigit etiam hanc controuersiam IOAN. PETERVS de SPRECKELSEN in *Displ. de remedio l. fin. C. de Edicto D. Hadr. tollendo Cap. 3. Sect. 1. §. 1. seqq. Gottingae 1748.* edita. Ex mea sententia, ea scripturae testamentum nuncupatium continentis qualitas, quod sit publica, vel priuata, hic non est attendenda: sed potius omnia eo redeunt, an iam sit vi probandi instructa, vel non. Prius de publica scriptura quidem semper valet; ast de priuata non, cum accedere debeat iurata testium depositio, vt hanc vim accipiat. Si itaque scriptura esset priuata, licet a septem testibus sit subscripta, tamen hoc remedium locum non haberet. Ast, si hi testes iam essent iurato examinati, non video cum STRYKIO l. c. cur minoris auctoritatis sit, quod iudex ex ore iuratorum testium actis publicis inserit, quam quod notarius ex ore testatoris excipit et conscribit. Quae quum ita sint, licet nonnquam priuata scriptura non sufficiat, hoc tamen inde non oritur, quod priuata sit, sed potius inde venit, quod nondum sit vi probandi instructa, qua adhuc deficiente, casus nondum est similis casui, quo testamentum scriptum ab herede exhibetur.

§. XXVII.

quoad id,
quod scribens sibi
sive adscripsit.

Singularis III) testamenti nuncupariui in scripturam redacti effectus est, quod, si scribens testamentum sibi vel suis aliquid in testamento adscripserit, id accipiat, cui adscriptum, et pro non scripto non sit habendum. Licet scriptura adsit in hoc testamento, ideo

ideo tamen scriptum testamentum non est; hinc, quae in testamento scripto pro non scriptis habentur, in hoc testamento itidem pro non scriptis haberi nequeunt, nisi quatenus eadem obtinet ratio. Ast ratio, cur, quae quis sibi vel suis adscripsit, pro non scriptis haberi debeant in testamento scripto, est fraudis et falsitatis suspicio, quae in testamento nuncupatio in scripturam redacto cessat plane. Aut enim praelectio facta est, aut non. In priori casu suspicionem cessare per se patet. In posteriori casu vero ii, quorum auribus concredita est ultima voluntas, sciunt, an testator ita disposuerit, vel non; hincque et in posteriori casu cessat omnis suspicio, quum horum testimonium tollat omne dubium, ita ut, si adferunt id, certum sit, testatorem ita disposuisse, si negant, pro certo contrarium habeatur (§. 24.).

Accedit, quod per l. 2. C. de his qui sibi adscripsit in testam., valeat, quod quis sibi suisve adscripsit, si testator voluntate sua id scriptum esse testatur. Nonne vero in nuncupatio testamento id semper testator testatur, licet non per subscriptionem, tamen per verba ore prolata, quae audiunt, coram quibus testatur? Consentiant HOMMEL in diff. cit. §. 36. SICHARDVS ad L. 22. C. de testam. RICHTER de testam. n. 10. p. 389. Sed et, ne quid dissimulem, sunt qui dissentiunt, veluti BRUNNEMANN ad l. 22. C. de testam. CARP. P. 3. C. 3. Def. 9. num. 6. HARTMANN PISTOR. Obs. l. n. 47. MODEST. PISTOR. Conf. 284.

§. XXVIII.

Haec sufficiant de testamento nuncupatio in scripturam redacto, quod, si priuatum seu extraiudiciale est, siue solenne, siue minus solenne sit, perinde est, vnde et distinctio inter solennia et minus solennia testamenta est.

Conclusio, et de codicillis nuncupatio in scripturam redactis.

neglecta, nisi quod in §. 20. et 22. testamentum solenne supponatur. Possem iam de codicillis nuncupatiuis in scripturam redactis quaedam addere, nisi, quae dicta sunt de testamentis, ad eos facile applicari possent. Quae enim Cap. I. de casibus, in quibus testamentum nuncupatiuum pro in scripturam redacto habendum sit, vel non, disputata sunt, de codicillis nuncupatiuis itidem simpliciter valent. Quatenus porro requisita ad validitatem testamenti nuncupatiui in scripturam redacti necessaria, in Cap. II. exposita, itidem sint requisita ad validitatem codicillorum nuncupatiuorum in scripturam redactorum necessaria, facile determinari potest, ex iis, in quo testamenta et codicilli in genere differunt; quo facto apparebit, non nisi quoad testium necessitatem et numerum, hic quandam locum habere differentiam. Quod denique attinet singulares effectus testamenti nuncupatiui in scripturam redacti, quos sistit Cap. III. primum et tertium effectum, de quibus §. 25. et 27. actum, etiam quoad codicillos nuncupatiuos in scripturam redactos locum habere, dubio caret.

T A N T V M.

PRAENOBLISSIMO ATQVE DOCTISSIMO
DOMINO
RESPONDENTI
S. P. D.
PRAESES.

Verba nuncupata in scripturam redigi, non solum tum, si testator utrumque hunc voluntatem declarandi modum coniungit, sicque nuncupatum testamentum in scripturam redigi curat, sua non desinitur utilitate; sed et, in aliis negotiis humanis, non semper superfluum est, quae dicta sunt, scribi. Et ego itaque, licet iam per verba ore prolata laudaverim, cum mihi significares TE non sine publico eruditionis specimine Musis nostris valedicere velle, hoc TVVM propositum, idem etiam verbis in scripturam redactis publice depraedico. Quum vero non solum, quae iam oretenus exposita sunt, per scripta verba repetere liceat; sed et, quae nondum dicta sunt, scribi possint, addo iam simul per hanc scripturam, quae TIBI aliisque significanda habeo. Meretur enim morum TVORVM suauitas, et in discendo ardor, ut omnibus innotescat, laudibus in scripturam redactis extolli. Et licet, quae te scire vellem, me nimirum TIBI bene cupere, et enixe optare, ut praenio, quod virtuti debetur, TIBI propediem frui liceat, oretenus TIBI exponere potuerim: tamen adfectum ita comescere haud licuit, ne iam hic erumperet, neque per scripta verba paucis iam declararem, quae oretenus pluribus repetenda. Vale, et secundam ubique utere fortuna. Dabam Halae d. III. April. MDCCCLIII.

E

PRAE-

PRAENOBILISSIMO
RESPONDENTI

S. P. D.

PHILIPPVS IACOBVS HEISLER,

IVR. PROF. PVBL. EXTRAORD. ET FACVLT. IVRID. ASSESS.

Vt TE omnes Furiae, qui iterum interpellas, clamose Disputator! Dic, Dave, quis ille? imo apage, iam est in limine. O! bona TIBI verba, Praenobilissime Domine SCHVLER, bona verba. Dignus TV, imo, si per TVAM dicere modestiam licet, dignissimus es, qui ad facundiae, ipse facundissimus, cathedrae sublimis decus ascendas. Ascende igitur. Faustum ego TIBI successum et ominor, et intimis sensibus gratulor. Nodi quidem nequentur contra dissertationem TVAM: verum ne trepida. Dextere solutos dabis gordios. De TVO e scholis meis et Fridericiana discessu quid dicam? Dolet mihi, quod TVA deinceps carendum iucundissima consuetudine sit. Verum nec pinguiorem inuideo, quae TE avidè expectat, fortunam. Quare ultimum TIBI et do, et a TE mutuo accipio. Vale.

Es komt im jugendlichen Glanze die Freude,
Und um sie tanzen ihre lächelnden Schwestern;
Sie gießet in die Brust der redlichen Freunde
Dem Pöbel unfehlbare Wollust.
Sie ladet uns zu ihren festlichen Tagen
Und öfnet uns der Ehre prächtige Scenen,
Durch die der Weibrauch schwimmt in wirbelnden Wellen
Und mit ihm Dein glänzender Nachruhm.

Du

Du eilst ihm nach; Dir folgt der keuchende Eifer;
So stog an des Alpheus schattichten Ufern
Ein muthiger Athlet, der Ewigkeit würdig,
Dem gymnischen Oelzweig entgegen.

Dort aber zittert aus dem schmachtenden Auge
Der Freundschaft eine Dir gewiedmete Thräne;
Die Vorsicht ruft: Du solst den Abschied bereiten,
Doch nie Deine Freunde vergessen.

Hörst Du, o Freund, in mitternächtlichen Klagen
Pandions Tochter auf der horchenden Eiche
Den weit von ihr entfernten Gatten besingen:
So denk an die zärtlichsten Freunde.

Siehst Du den Frühling einst mit schöpfrischen Händen
Im Blumen-Feld, so ruf dem gaukelnden Zephyr,
Erzähl ihm unsern Bund; Er sag es uns wieder;
So segnen wir unsere Freundschaft.

Ihrem Mitgliede schrieb dieses
die Gesellschaft der Freunde der schönen
Wissenschaften in Halle.

MONSIEUR,

Je ne puis résister à l'envie, que j'ai de *Vous* faire connoître la satisfaction, que m'a donné la Dissertation, à laquelle j'ai l'honneur d'être aujourd'hui un des opposans. *Vous* me dirés, ceci est contradictoire! Point du tout *Monsieur*, on peut faire grand cas du sentiment d'un auteur, et lui demander de l'éclaircissement. C'est le cas, dans lequel je me trouve. Je *Vous* exposerai mes doutes le plus brièvement qu'il me sera possible, et je recevrai, *Votre* instruction avec plaisir. *Vous* trouverés en moi un adverfaire des plus traitables, qui *Vous* estime d'inclination, et qui *Vous* honore
veri-

veritablement. Je fais cette occasion de *Vous* renouveler
les assurances de mon amitié, et des sentimens distingués avec
lesquels je suis

MONSIEUR,

à Halle
ce IVme Avril
1753.

Vôtre treshumble & tres obeïssant
Serviteur

FREDERIC GVILLAUME AUGUSTE
DE SELLENTIN, Opposant.

SIGNORE,

Dubbioso per verità non che malagevole, riuscir veggo
l'afforto in quest'oggi da me preso. Ah che pur troppo
ne son certo sì per esser la mia penna inabile ed incapace
di tesser gli encomj, al di lei distirito merito convenienti,
che 'l mio pensiero di ruminar ragioni per resisterle in
questa tenzon litteraria, ch' a lei farà per esser di comun'
applauso, ed a me d'infinito contento. Aggradisca questo
picciol contrafegno della devozione, e della stima colle quali
hò la forte di rassegnarmi

di V. S.

Halla
li 2 Aprile
1753.

Devotissimo Servitore

G. C. G. SCHOENBORN
di Ducato di Magdeburg.
Opponente.

NOBILISSIMO ET DOCTISSIMO
RESPONDENTI,
AMICO DILECTISSIMO

S. D.

FRID. IOAN. EMAN. EISENBERG, Oppon.
MEMBR. SOCIET. AMICOR. ELEGANTIAE. LITTERAR. QVAE
HALAE EST.

Optarem, AMICE OPTIME, ut adfectum TIBI
meum melius possem commonstrare, qui meas et amico-
rum congratulationes hodie excitat, quum TE studium
TVVM cum laude emensum esse, laetemur. Nosti, quae me
oppugnant negotia, quae quidem me gaudere hodie snumt; ve-
runtamen Musam et barbiton mihi auferunt. Sed nosti etiam
candidum meum erga TE animum, epiniciis omnibus TIBI
cariorem. Gratissimo amicitiae et laetitiae sensu terminum
academicae vitae TIBI gratulor, mihi autem, quod TE ami-
cissimum comitem studiorum eorundem huc usque habuerim. In
TVO consortio et consuetudine blandior pars vitae iuuentus,
iucundior mihi praeteriit. Quam me pungit cogitatio, quod
nos disti tractus mox separaturi sint? Sed est haec rerum no-
strarum conditio, ut optima quaque dies miseris nobis morta-
libus aevi prima fugiat; nil nobis futurum relinquit, nisi vota
et gratam praeteriti temporis memoriam. Age, amicitia,
quam communis nostra patria genuit, quam schola, academia
et coniunctissima familiaritas aluit atque corroboravit, nun-
quam se animis cuelli patitur. Sit mihi aeternum sancta!
Spondeo. Vale, AMICE CARISSIME. Scripsi Halae d. VI.
April. cIo Io cc lIII.

F

PRAE-

PRAENOBILISSIMO ATQVE DOCTISSIMO
DOMINO
RESPONDENTI

S. P. D.

ARNOLDVS CHRISTIANVS STRVVE,
BEROLINAS, Opponens.

Saluto diem hunc votis meis, quo exoptata occaso mihi con-
tingit, publice TIBI testificandi, quam grata, quam-
que suavis TVA mihi amicitia sit. Quemadmodum extra
dubium est, quod fortuna, amicos possidere, demum nobis vi-
tam nostram iucundam reddat, eodem modo etiam certum est,
TVA familiaritate, TVAque consuetudine dulcedinem ami-
citiae me expertum esse; grati mihi semper manebunt omnes
dies, quos amicitiae sacros viximus, et recordatio suavis tem-
poris coniunctionis nostrae, mihi semper magnam pariet vo-
luptatem; sed heu! hoc tempus a Deo amicitiae mihi conces-
sum, praeterlapsum est; in procinctu es, AMICE AESTV-
MATISSIME, abire, quo TE auspiciatum atque propitium
fidus vocat; o! quam tristis mihi diventiō nostra! egre ex am-
plexibus meis TE dimitto; utinam nec TVA absentia, nec
diuturnitas temporis amicitiam nostram mutaret, nec TE un-
quam capere mei obliuionem sineret! sed sinceritatem TVAM
in dubium vocarem, si de immutabilitate TVAE amicitiae
erga me dubitare vellem. Abi igitur, carissime amice, abi
quia fatum ita vult, viue felix, viue diu. Dab. Halae d. VII.
April. MD CCLIII.

DOCTIS-

DOCTISSIMO
RESPONDENTI,
FRATRI PERDILECTO

S. P. D.

IOANNES AVGVSTVS SCHVLER, Th. C.

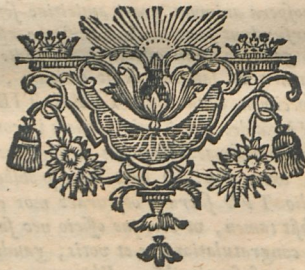
MEMBRVM SOCIETATIS AMICORVM ELEGANTIA-
RVM LITTERARVM HAL.

Si, quod nemo certe inficias ibit, quaecunque contingunt amicis, prospera animum grati amicitiae sensus capacem maxima perfundunt laetitia, aut tristiora affligunt: iure meritoque cum gaudere, tum afflictum esse hodie mihi licebit. Quem mihi natura et sanguis dedit amicum, OPTIME FRATER, specimen eruditionis TVAE TIBI gratulor, discessum TVVM doleo. Ipsi enim, quam in corde meo sentio, voci naturae fortissimae nefas esset repugnare. In laudes TVAS tamen excurrere, et haec ipsa prohibet; lacrymis diem hunc gaudio TVO sacrum obscurare mos et consuetudo impediunt. Abstinet tamen, ut utriusque officio nec satis ullo modo faciam; potius congratulationibus et votis, gaudii alias signis hodie utar doloris testificationibus. Vbi veras et certas intuemur perfectiones, ibi amor et gaudium regnant. Iam quum consuetudine TVA a teneris unguiculis ad hoc usque tempus a me visitata uti in posterum non datur: sane et ipso defectu de virtutis TVAE et eruditionis ornamentis, de sinceritate animi, quem mihi semper testificatus es, vere fraterni in dies magis conuictus euadam. Sic ex ipso amore, ex ipsa, quam mihi excitas, laetitia dolor mihi enasctetur acerbus. Sed alto premamus corde dolorem! Sunt quidem nobis, utriusque nostrum, sunt,

sunt, inquam, grauiora tristitiae momenta. *Vulnus nobis grauius non ita pridem infictum animum ex cruciat. Verum a prouidentia diuina, quae prouidentia infligit, vulnerum media precibus sunt expetenda. Age, OPTIME FRATER, expecta praemia virtutis paternae, ipsi patri, cuius sacra liberis est memoria, citius opinione erepta, coniuncta cum virtutum TVARVM coronide. Ex amplexibus meis ereptum in fortunae a summo, quod veneramur, numine TIBI destinatae amplexus abi, et, ni lacrymae prohibuerint, oculis fraternis TE discedentem prosequar. Vale! iterum vale!*

Dabam Halae d. VI. Apr. c1o 1700 LIII,

ULB Halle
002 612 259

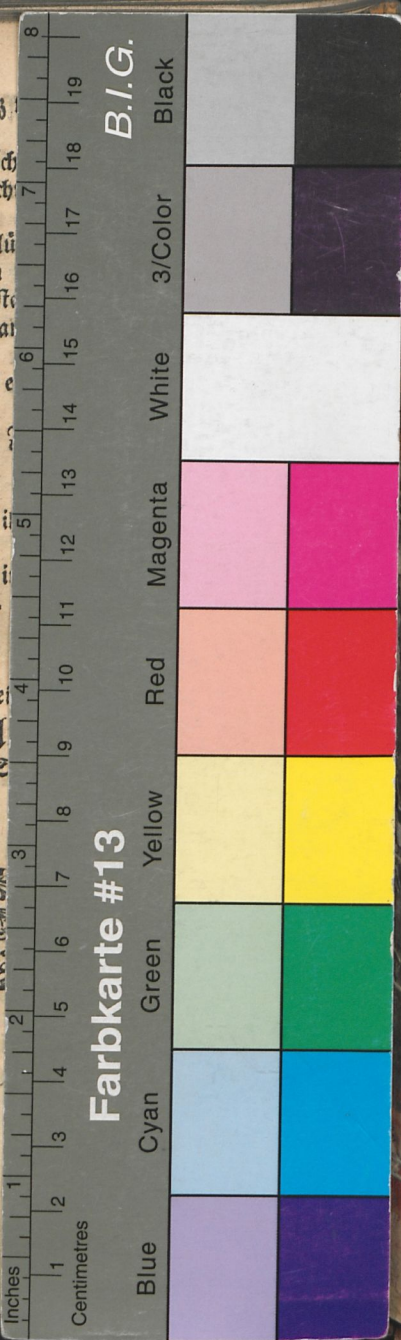
3

Farbkarte #13

B.I.G.

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

17.

DE

1753 ga 15

Tri. 55. num. p. 22.

TESTAMENTO NVNCVPATIVO IN SCRIPTVRAM REDACTO

P. 287.

PRAESIDE
VIRO ILLVSTRI ET CONSVLTISSIMO
D. DANIELE NETTELBLADT
POT. BOR. REGI A CONSILII AVLICIS ET PROFESSORE
IVRIS ORDINARIO
D. IX. APR. MDCCLIII.
DISPVTABIT
CHRISTIANVS MICHAEL SCHVLER
STEND. MARCH.

HALAE MAGDEBVRGICAE
TYPIS IOANNIS CHRISTIANI HILLIGERI, ACAD. TYPOGR.

